

TRAFICOM

Liikenne- ja viestintävirasto

GIA- lupahakupalvelu infotilaisuus

12.3.2026

Infotilaisuuden sisältö

- ▶ GIA-asetus ja lupahakupalvelu
- ▶ Lupahakupalvelun kehityshanke
- ▶ Lupahakupalvelun toiminnallisuudet
- ▶ Käyttöliittymän esittely, Sari Länsiluoto, Innofactor
- ▶ Lupahakupalvelun toiminnallisuudet (jatkuu)
- ▶ Kysymyksiä ja kommentteja

GIA-asetus ja Lupahakupalvelu

GIA on osa EU:n digitaalisen infrastruktuurin strategiaa

- ▶ Vuoteen 2030 mennessä kaikilla eurooppalaisilla kotitalouksilla on käytössään gigabitin (1 Gbit/s) nopeudella toimiva viestintäyhteys.
 - ▶ Lisäksi nopeiden langattomien verkkojen (vähintään 5G-taso) on katettava kaikki asutut alueet EU:ssa.
- ▶ GIA:n päätavoitteena on nopeuttaa ja yksinkertaistaa erittäin nopeiden verkkojen (Very High Capacity Network, VHCN) rakentamista sekä vähentää verkkojen käyttöönoton kustannuksia.
 - ▶ Helpotetaan olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin yhteiskäyttöä ja yhteisrakentamista.
 - ▶ **Voidaan hakea kaikki verkon rakentamisen edellyttämät luvat ja asennusoikeudet sähköisesti yhden asiointipisteen kautta.** Lupamenettelyjen oltava ennakoitavia, läpinäkyviä ja määräaikoihin sidottuja.
 - ▶ Halutaan lisätä kilpailuneutraliteettia ja avoimuutta varmistamalla, että infrastruktuuriin liittyvä tieto – esimerkiksi sijainti, vapaa kapasiteetti ja suunnitellut työt – on saatavilla digitaalisesti ja koordinoitusti.

Gigabittiasetus eli GIA

- ▶ Gigabitti-infrastruktuurisäädös (Gigabit Infrastructure Act, GIA) on Euroopan unionin parlamentin neuvoston ja antama asetus (2024/1309/EU), jolla kumottiin aiempi yhteisrakentamisdirektiivi (2014/61/EU).
- ▶ Asetusta aletaan soveltamaan vaiheittain
 - ▶ Pääosa säännöksiä tuli sovellettavaksi 12.11.2025.
 - ▶ Keskitetyn tietopisteen soveltamisaika alkaa 12.5.2026.
 - ▶ Kiinteistön sisäverkkoja koskevat säännökset 12.2.2026.
- ▶ Kansallinen täydentävä lainsäädäntö HE 74/2025 vp parhaillaan eduskunnan käsittelyssä.

GIA-asetuksen keskeisimmät muutokset

- ▶ Viestintäverkkorakentamisen lupamenettelyt ja määräajat
 - ▶ Lupaviranomaisella on 15 työpäivää aikaa tarkistaa vähimmäistiedot (rakentamissuunnitelma)
 - ▶ 20 työpäivää aikaa todeta hakemuksen täydellisyys, ottaa hakemus käsittelyyn ja
 - ▶ 4 kuukautta aikaa käsitellä hakemus.
 - ▶ Samaa kokonaisuutta koskevat luvat, lausuntopyynnöt ja asennusoikeudet tulee käsitellä samanaikaisesti
- ▶ Keskitetty tietopiste
 - ▶ Kaikki hakemukset voidaan jättää yhden sähköisen palvelun kautta (lupahakupalvelu)
 - ▶ Tekee mahdolliseksi hakemusten tilan seurannan koko prosessin ajan
 - ▶ Tällä hetkellä keskitettynä tietopisteenä toimii Verkkotietopiste.fi. Lupahakupalvelua koskevat toiminallisuudet tulevat käyttöön myöhemmin.
- ▶ Infrastruktuuritiedon saatavuus
 - ▶ Olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin ja suunniteltujen rakennustöiden tiedot ilmoitettava Traficomin Verkkotietopiste.fi-palveluun.
 - ▶ Tiedot toimitettava vähintään 2 kuukautta ennen ensimmäisen lupahakemuksen jättämistä

Lupahakupalvelun kehityshanke

Lupahakupalvelun kehityshanke, kalvo 1/2

- ▶ Traficom kehittää sähköistä lupahakupalvelua, joka mahdollistaa erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen (VHCN-verkot) rakentamiseen vaadittavien lupien ja asennusoikeuksien hakemisen keskitetysti
 - ▶ Luvilla ja asennusoikeuksilla tarkoitetaan mm. sijoituslupia ja -sopimuksia, kaivulupia, rakentamis- ja poikkeamislupia sekä viranomaisten ja muiden tahojen antamia, rakentamiseen liittyviä lausuntoja
- ▶ Hankkeen taustatyönä Traficom toteutti keväällä 2025 kunnille suunnatun kyselyn, joissa selvitettiin nykyisiä lupakäytäntöjä viestintäverkkojen rakentamiseen liittyen
- ▶ Traficom haastatteli useita kuntia, kaupunkeja ja muita lupaviranomaisia selvittääkseen nykyisiä lupakäytäntöjä tarkemmin
- ▶ Lisäksi haastateltiin teleyrityksiä, miten lupien hakeminen tapahtuu luvanhakijan näkökulmasta

Lupahakupalvelun kehityshanke, kalvo 2/2

- ▶ Hanketta on edistetty yhteistyössä lupaviranomaisista koostuvan asiantuntijaryhmän kanssa, jonka työ käynnistyi toukokuussa 2025
 - ▶ Työpajoja esim. lupahaun kokonaisprosessista ja lupatyypeistä
- ▶ Palvelun toiminnallisuuksien määrittelyä tehtiin Traficomissa syksyllä 2025
- ▶ Järjestelmäkehitys käynnistyi tammikuussa 2026
- ▶ Lupahakupalvelu tulee tarjoamaan luvanhakijalle tietoturvallisen, keskitetyn sähköisen palvelun, jonne lupahakemuksen voi jättää ja jossa hakemuksen käsittelyn etenemistä voi seurata

Mitä lupahaussa muuttuu?

- ▶ Luvanhakijat voivat jättää hakemuksen keskitetyn sähköisen palvelun kautta kaikille lupaviranomaisille
 - ▶ Hakemuslomakkeet ovat nykyistä yhtenäisemmässä muodossa
 - ▶ Lupaviranomaisilla on velvollisuus vastaanottaa lupahakemuksia lupahakupalvelun kautta
 - ▶ Hakemusten käsittely tapahtuu jatkossakin viranomaisten omissa järjestelmissä
- ▶ Palvelun kautta hakemuksen saa vireille kaikille rakentamishankkeeseen liittyville lupaviranomaisille samanaikaisesti
- ▶ Tiukemmat määräajat hakemusten käsittelylle
- ▶ Hiljaisen hyväksynnän menettely
- ▶ Nykyiset sähköiset lupapalvelut voidaan integroida Traficomien lupahakupalveluun rajapintayhteyden kautta

Vie rakentamissuunnitelmat ajoissa Verkkotietopiste.fi-palveluun

- ▶ 12.5.2026 tulee voimaan GIA:n oikeus lupaviranomaisille hylätä hakemus 15 työpäivän kuluessa, mikäli siinä rakennettavaa työtä koskevia vähimmäistietoja ei ole toimitettu keskitettyyn tietopisteeseen viimeistään 2 kk aikaisemmin (3 kk mikäli kansallinen GIA-laki on tuolloin voimassa)
- ▶ Keskitettynä tietopisteenä toimii Verkkotietopiste.fi
- ▶ Verkkotietopiste.fi palvelusta lupahakemusta koskeva rakentamissuunnitelma saa rakentamissuunnitelmaID:n, joka ilmoitetaan lupaviranomaiselle. Tällä tiedolla lupaviranomainen voi tarkistaa rakentamissuunnitelman tiedot Verkkotietopisteestä
- ▶ Yhteen rakentamissuunnitelmaan voi kohdistua useampi lupahakemus
- ▶ Verkkotietopiste.fi-palvelun toimintamalli pysyy ennallaan myös lupahakupalvelun käyttöönoton jälkeen

Lupahakupalvelun toiminnallisuudet

Tunnistautuminen ja tietoturvallisuus

- ▶ Palvelun käyttö vaatii vahvan tunnistautumisen
- ▶ Palvelun käyttöoikeudet määritellään Suomi.fi-valtuuksilla
 - ▶ Luvanhakija valtuuttaa henkilön tai useita henkilöitä edustamaan organisaatiotaan palvelussa
 - ▶ Luvanhakija voi valtuuttaa alihankkijoita edustamaan organisaatiotaan palvelussa Suomi.fi-valtuuden tarkenteella
 - ▶ Valtuuden tarkenne määrittää mihin kyseisen organisaation projekteihin käyttäjällä on pääsy
- ▶ Palvelussa voi käsitellä salassa pidettävää tai turvaluokiteltua tietoa (enintään TL IV)

Lupaviranomaisen toiminnot

- ▶ Lupaviranomaisia: Kunnat ja kaupungit (kuntien hallinnoimat alueet), Sisä-Suomen elinvoimakeskus (maantiet), Väylävirasto (rautatiet), paikalliset Elinvoimakeskukset, Lupa- ja valvontavirasto jne.
- ▶ Viranomainen kuvaa palveluun oman vastuualueensa maantieteellisen rajauksen (esimerkiksi kuntaraja, maantiealue)
- ▶ Lupaviranomainen käyttää palveluun laadittuja sähköisiä hakemuslomakkeita, joilla lupia haetaan. Lomakkeita on mahdollista räätälöidä viranomaisen oman tarpeen mukaan.
- ▶ Palvelun kautta tulee tuoda saataville viranomaisen laatimat lupaehdot ja -menettelyt ja mahdolliset niitä koskevat poikkeukset
- ▶ Viranomainen vastaanottaa lupahakemuksen palvelun käyttöliittymän tai rajapintayhteyden kautta ja siirtää sen itselleen käsittelyyn

Luvanhakijan asiointi, kalvo 1/3

- ▶ Luvanhakijoita: Viestintäverkkojen rakentajat, kuten teleyritykset, verkkojen suunnittelijat, kaivuu-urakoitsijat jne.
- ▶ Luvanhakija kirjautuu palvelun käyttöliittymään
- ▶ Luvanhakija kuvaa palveluun maantieteellisen alueen, minne hakee lupia tai asennusoikeuksia
- ▶ Luvanhakija yhdistää Verkkotietopiste.fi-palveluun laatimansa rakentamissuunnitelman tähän rakentamisprojektiin
 - ▶ Verkkotietopisteestä siirtyy lupahakupalveluun tietoa rakentamissuunnitelmasta, kuten suunnitelman nimi, päiväys ja onko kyseessä yhteisrakentamiskohde
 - ▶ Verkkotietopisteeseen siirtyy tietoa projektista, kuten onko siitä jätetty lupahakemus

Luvanhakijan asiointi, kalvo 2/3

- ▶ Luvanhakija kuvaa lupatarpeen
 - ▶ Hakija tutustuu lupaviranomaiskohtaisiin ohjeisiin, lupaehtoihin, menettelyihin ja mahdollisiin niitä koskeviin poikkeuksiin
 - ▶ Palvelu ohjaa hakijaa täyttämään oikeat hakemuslomakkeet
- ▶ Luvanhakija täyttää lupahakemuksen
 - ▶ Hakija täyttää lupatyypikohtaisesti hakemuslomakkeen tietokentät ja lisää viranomaisten pyytämät liitteet
 - ▶ Lomake voi sisältää yhteisiä tietoja, jotka menevät usealle viranomaiselle
 - ▶ Lomake voi sisältää viranomaiskohtaisia tietoja, jotka menevät vain yhdelle viranomaiselle
 - ▶ Hakija voi esittää liitetiedostolle luokitusta, esimerkiksi salassa pidettävä (lupaviranomainen on lopulta vastuussa tiedon luokituksesta)
- ▶ Luvanhakija lähettää hakemuksen, jonka palvelu ohjaa oikeille lupaviranomaisille

Luvanhakijan asiointi, kalvo 3/3

- ▶ Luvanhakija voi seurata hakemuksen käsittelyn tilaa palvelun kautta
- ▶ Luvanhakija voi viestiä lupaviranomaisen kanssa viestitoiminnallisuuden avulla
- ▶ Luvanhakija voi palvelun kautta päivittää ja täydentää lähetetyn hakemuksen tietoja, vastata viranomaisen tekemään täydennyspyyntöön ja uusia hakemuksen
- ▶ Myönnetylle luvalle voi hakea jatkoaikaa palvelun kautta
- ▶ Palvelu muistuttaa luvanhakijaa saapuneista viesteistä, tietojen täydennyspyynnöistä ja lähestyvistä määräajoista

Lupahakupalvelun käyttöliittymän esittely

Sari Länsiluoto,
Innofactor

Lupahakupalvelun toiminnallisuudet (jatkuu)

Lupahakupalvelun kehittäminen

- ▶ Palvelun kehittämistä ja käyttöönottoa tullaan vaiheistamaan
 - ▶ Vaiheistus koskee sekä palvelun kautta haettavia lupatyyppejä että palvelun toiminnallisuuksia
 - ▶ Mahdollistaa palvelun teknisen toimivuuden varmistamisen ennen laajamittaista käyttöönottoa ja antaa viranomaisille paremmin aikaa valmistautua palvelun käyttöön
 - ▶ Palvelun 1. vaiheessa toteutetaan mastorakentamiseen liittyvien lupien haku, jonka tavoiteaikataulu on vuoden 2026 loppu
- ▶ Palvelu ei sisällä työkaluja rakentamishankkeen kokonaisuuden seurantaan. Lupahakemukset tehdään projektikohtaisesti.
- ▶ Toiminnallisuuksien esittely kuvaa valmiin palvelun tavoitetilaa

Rajapintayhteydet

- ▶ Lupahakupalvelu ja Verkkotietopiste siirtävät tietoa keskenään rajapintayhteyden kautta
 - ▶ Hankkeen ja hakemusten yhdistäminen Verkkotietopisteen rakentamissuunnitelmiin yksilöivän tunnisteiden avulla
- ▶ Lupahakupalvelu tarjoaa lupaviranomaisille mahdollisuuden käyttää lupahakupalvelua rajapintayhteyden kautta (ei heti 1. vaiheessa)
 - ▶ Lupahakemusten tietojen siirtäminen lupaviranomaiselle
 - ▶ Nykyisten lupakäsittelyjärjestelmien integroiminen palveluun
- ▶ Luvanhakija käyttää lupahakupalvelua käyttöliittymän kautta
 - ▶ Luvanhakijan rajapintayhteydet mahdollinen jatkokehityskohde
- ▶ Luvanhakija voi käyttää Verkkotietopistettä rajapintayhteyden kautta

Sanastotyö

- ▶ Palvelun kehittämistyön rinnalla on myös laadittu Viestintäverkkojen luvat -nimistä sanastoa. Sanastotyöryhmässä on yhteensä 8 asiantuntijajäsentä, ja työtä vetää Sanastokeskus.
- ▶ Sanaston tarkoituksena on koota yhteen ja yhtenäistää alan moninaista käsitteistöä sekä tukea lupahakupalvelun käyttäjiä. Tavoitteena on julkaista sanasto vielä kevään aikana.

Hankkeen jatko

- ▶ Järjestelmän kehitystyön rinnalla myös asiantuntijaryhmän työ jatkuu vuonna 2026
- ▶ Traficom tulee järjestämään infotilaisuuksia hankkeesta, aiheina esim:
 - ▶ Kehitystyön ajankohtaiset
 - ▶ Palvelun käyttöönottoon valmistautuminen
 - ▶ Palvelun käytön tarkempi ohjeistus, sekä luvanhakijat että viranomaiset
 - ▶ Rajapintayhteydet
- ▶ Hankkeesta tiedotetaan Traficomien uutiskirjeessä ja osa esitysmateriaalista julkaistaan verkkosivuilla:
 - ▶ <https://uutiskirjeet.traficom.fi/>
 - ▶ <https://traficom.fi/fi/viestinta/viestintaverkot/yhteisrakentaminen/tapahtumien-tallenteet>

Kiitos!